

Zittingsdocument

A10-0264/2026

8.10.2026

VERSLAG

over het cohesiebeleid in de oostelijke grensregio's van de EU: versterking van de territoriale veerkracht en de grensoverschrijdende samenwerking (2026/2054(INI))

Commissie regionale ontwikkeling

Rapporteur: Jacek Protas

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	10
BIJLAGE: BEKENDMAKINGEN VAN INPUT	12

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over het cohesiebeleid in de oostelijke grensregio's van de EU: versterking van de territoriale veerkracht en de grensoverschrijdende samenwerking

(2026/2054(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de artikelen 14, 174, 175 en 177 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU),
- gezien Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid¹ (de verordening gemeenschappelijke bepalingen),
- gezien Verordening (EU) 2021/1058 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en het Cohesiefonds²,
- gezien Verordening (EU) 2021/1057 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 tot oprichting van het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1296/2013³,
- gezien Verordening (EU) 2021/1059 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 betreffende specifieke bepalingen voor de doelstelling “Europese territoriale samenwerking” (Interreg) ondersteund door het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en door externe financieringsinstrumenten⁴,
- gezien Verordening (EU) 2021/1056 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 tot oprichting van het Fonds voor een rechtvaardige transitie⁵,
- gezien Verordening (EU) 2025/1914 van het Europees Parlement en de Raad van 18 september 2025 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1058 en Verordening (EU) 2021/1056 wat betreft specifieke maatregelen voor het aanpakken van

¹ PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>.

² PB L 231 van 30.6.2021, blz. 60, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj>.

³ PB L 231 van 30.6.2021, blz. 21, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj>.

⁴ PB L 231 van 30.6.2021, blz. 94, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1059/oj>.

⁵ PB L 231 van 30.6.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj>.

strategische uitdagingen in het kader van de tussentijdse evaluatie⁶,

- gezien het voorstel van de Commissie van 16 juli 2025 voor een verordening van de Raad tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2028-2034 (COM(2025)0571),
- gezien zijn resolutie van 28 april 2026 over het voorstel voor een verordening van de Raad tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2028-2034⁷,
- gezien de specifieke programma's en instrumenten voor territoriale ontwikkeling ter ondersteuning van oostelijke en structureel kwetsbare macroregio's, zoals het programma Europese fondsen voor Oost-Polen 2021-2027,
- gezien het voorstel van de Commissie van 16 juli 2025 voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het Europees Fonds voor economische, sociale en territoriale cohesie, landbouw en platteland, visserij en maritieme zaken, welvaart en veiligheid voor de periode 2028-2034 en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 en Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 (COM(2025)0565),
- gezien het voorstel van de Commissie van 16 juli 2025 voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het Europees Sociaal Fonds als onderdeel van het plan voor nationaal en regionaal partnerschap vastgesteld bij Verordening (EU) [...], en tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitvoering van de steun van de Unie voor hoogwaardige werkgelegenheid, vaardigheden en sociale inclusie voor de periode van 2028 tot en met 2034 (COM(2025)0558),
- gezien het voorstel van de Commissie van 16 juli 2025 voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, met name voor de Europese territoriale samenwerking (Interreg), en van het Cohesiefonds in het kader van het bij Verordening (EU) [...] [NRPP-verordening] opgerichte fonds, en tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitvoering van de ondersteuning van de Unie voor de regionale ontwikkeling in de periode van 2028 tot en met 2034 (COM(2025)0552),
- gezien het voorstel van de Commissie van 16 juli 2025 voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een kader voor het traceren van begrotingsuitgaven en voor begrotingsprestaties en andere horizontale regels voor de programma's en activiteiten van de Unie (COM(2025)0545),
- gezien het voorstel van de Commissie van 16 juli 2025 voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het Europees Fonds voor concurrentievermogen ("EFC"), met inbegrip van het specifieke programma voor onderzoeks- en innovatieactiviteiten op defensiegebied, tot intrekking van de Verordeningen (EU) 2021/522, (EU) 2021/694, (EU) 2021/697 en (EU) 2021/783, tot intrekking van bepalingen van de Verordeningen (EU) 2021/696 en (EU) 2023/588, en

⁶ PB L, 2025/1914, 19.9.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1914/oj>.

⁷ Aangenomen teksten, P10_TA(2026)0111.

tot wijziging van Verordening (EU) [EDIP] (COM(2025)0555),

- gezien het voorstel van de Commissie voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad van 16 juli 2025 tot vaststelling van de Connecting Europe Facility voor de periode 2028-2034, tot wijziging van Verordening (EU) 2024/1679 en tot intrekking van Verordening (EU) 2021/1153 (COM(2025)0547),
- gezien het negende cohesieverslag, dat door de Commissie op 27 maart 2024 werd gepubliceerd, en de mededeling van de Commissie van 27 maart 2024 over het negende cohesieverslag (COM(2024)0149),
- gezien zijn resolutie van 8 mei 2025 over het negende verslag over economische en sociale cohesie⁸,
- gezien de mededeling van de Commissie van 18 februari 2026 over de oostelijke regio's van de EU die grenzen aan Rusland, Belarus en Oekraïne – Sterke regio's voor een veilig Europa (COM(2026)0082),
- gezien de initiatieven op het gebied van defensiegereedheid voor 2030 van de EU, waaronder het Europees initiatief voor droneafweer en de oostflankwacht,
- gezien de EU-strategie voor een paraatheidsunie en de bijbehorende overheidsbrede en maatschappijbrede aanpak betreffende crisispreventie, -paraatheid en -respons,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 17 juni 2026 over de mededeling van de Commissie over de oostelijke regio's van de EU die grenzen aan Rusland, Belarus en Oekraïne – Sterke regio's voor een veilig Europa⁹,
- gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 28 mei 2025 getiteld “De strategische aanpak van de Europese Unie voor het Zwarte Zeegebied” (JOIN(2025)0135),
- gezien de mededeling van de Commissie van 4 november 2025 getiteld “Mededeling inzake het uitbreidingsbeleid van de EU voor 2025” (COM(2025)0690),
- gezien de mededeling van de Commissie van 8 december 2010 getiteld “Strategie van de Europese Unie voor de Donau-regio” (COM(2010)0715),
- gezien de mededeling van de Commissie van 10 juni 2009 inzake de strategie van de Europese Unie voor het Oostzeegebied (COM(2009)0248),
- gezien artikel 55 van zijn Reglement,
- gezien het verslag van de Commissie regionale ontwikkeling (A10-0264/2026),

⁸ PB C, C/2026/583, 24.2.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/583/oj>.

⁹ PB C, C/2026/4654, 23.9.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/4654/oj>.

- A. overwegende dat de oostelijke grensregio's van de EU de eerste territoriale laag van weerbaarheid en afschrikking van de EU vormen, een strategische rol spelen bij de bescherming van de buitengrenzen van de EU en een aanzienlijke bijdrage leveren aan de Europese veiligheid en de territoriale cohesie van de EU; overwegende dat deze regio's samen ongeveer 3 646 km van de landbuitengrens van de EU met Rusland en Belarus bewaken en dienst doen als de toegangspoort tot de frontlinie langs nog eens 1 370 km grens met Oekraïne en 680 km grens met de Republiek Moldavië, tezamen met meer dan 600 km van de zee grens aan de Zwarte Zee, wat neerkomt op ruim een derde van alle landbuitengrenzen van de EU in Europa; overwegende dat veel van de regio's waarop de mededeling van de Commissie betrekking heeft, tot de minder ontwikkelde regio's van de EU behoren, al geruime tijd met demografische uitdagingen kampen, in sommige gevallen bovendien zeer dunbevolkt zijn, en te lijden hebben onder de gevolgen van de aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne en de hybride activiteiten van Rusland en Belarus, onder meer door migratie te instrumentaliseren, alsook de directe en indirecte gevolgen van de nabijheid tot de oorlog langs de grenzen met Oekraïne en Moldavië; overwegende dat deze regio's onevenredig hoge economische, sociale, demografische, territoriale en veiligheidsgerelateerde kosten dragen in verband met de vervulling van strategische functies ten behoeve van de EU als geheel, met name door de veiligheid van de buitengrenzen, de veerkracht van de toeleveringsketens, de militaire mobiliteit, de energiezekerheid en de werking van de Europese logistieke infrastructuur te waarborgen; overwegende dat de oostelijke grensregio's moeten worden beschouwd als strategische gebieden van de EU waarvan de ontwikkeling een element vormt van de opbouw van de veerkracht, het concurrentievermogen en de strategische autonomie van Europa; overwegende dat de economische gevolgen zich niet beperken tot directe financiële kosten, maar ook gemiste kansen, uitgestelde investeringen en hogere waargenomen risico's voor particuliere investeerders omvatten, naast het feit dat overheidsinstanties zich razendsnel moeten aanpassen aan een veranderende geopolitieke situatie — elementen die in de conventionele indicatoren van het cohesiebeleid nog steeds onvoldoende tot uiting komen;
- B. overwegende dat 30 % van de EU-bevolking in grensregio's woont en dat deze regio's 40 % van het grondgebied van de EU beslaan; overwegende dat een derde van de plattelandsbevolking in een grensregio woont; overwegende dat de regio's aan de oostflank, die een beschermende barrière voor de gehele EU en een bijzonder kwetsbaar deel van haar grondgebied vormen, een gerichte financiële en beleidsaanpak verdienen, die instrumenten omvat die verband houden met het cohesiebeleid, het mededingingsbeleid, het veiligheidsbeleid, beleid inzake onderzoek en ontwikkeling, en strategische investeringen, alsook die in verhouding staat tot de uitdagingen waarmee zij worden geconfronteerd, waaronder de negatieve gevolgen van de klimaatverandering, en waarbij rekening wordt gehouden met de asymmetrische economische en sociale lasten die deze gebieden dragen in vergelijking met de rest van de EU; overwegende dat het cohesiebeleid van de EU in de oostelijke grensregio's tastbare resultaten heeft opgeleverd voor burgers, lokale overheden, kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), alsook op het gebied van de toegankelijkheid van het vervoer, de aanpassing aan de klimaatverandering, de energie-infrastructuur en de levenskwaliteit;
- C. overwegende dat de bevolking van de oostelijke grensregio's aanzienlijk is afgenomen, met gemiddeld 2,6 % tussen 2016 en 2025, terwijl de bevolking van de EU als geheel

met 1,2 % is toegenomen; overwegende dat de bevolking in sommige van deze regio's de afgelopen tien jaar met meer dan 10 % is afgenomen, en in extreme gevallen met meer dan 17 %; overwegende dat het tekort aan arbeidskrachten en de emigratie van jongeren de vooruitzichten voor regionale ontwikkeling op de lange termijn ondermijnen, waardoor de regionale verschillen verder toenemen en de behoefte aan gerichte maatregelen in het kader van het cohesiebeleid groeit om de territoriale veerkracht, het economisch concurrentievermogen en de sociale cohesie te versterken; overwegende dat de ontvolking van de grensregio's niet alleen risico's inhoudt voor hun sociaal-economische ontwikkeling, maar ook voor de veiligheid en veerkracht van de EU als geheel;

- D. overwegende dat grensregio's, en met name de oostelijke grensregio's, onevenredig zwaar worden belast met de kosten van de opvang van oorlogsvluchtelingen: begin 2026 waren er alleen al in Polen meer dan 1,3 miljoen Oekraïense vluchtelingen geregistreerd, en een aanzienlijk aantal van hen heeft zich gevestigd in de grensgebieden van Roemenië, Hongarije en Slowakije; overwegende dat de Baltische staten, in verhouding tot hun bevolkingsaantal, een aanzienlijk hoger aantal begunstigden van tijdelijke bescherming opvangen dan het EU-gemiddelde; overwegende dat deze regio's tegelijkertijd het hoofd moeten bieden aan de uitstroom van hun eigen inwoners en een toenemende vraag naar openbare diensten van nieuwkomers, waardoor lokale begrotingen, de gezondheidszorg, het onderwijs, de huisvesting en de openbare infrastructuur onder aanhoudende druk komen te staan; overwegende dat de migratiedruk en de inspanningen die gepaard gaan met de bescherming van de buitengrenzen van de EU als een permanente factor in aanmerking moeten worden genomen bij het beoordelen van de financiële behoeften van de grensregio's, zelfs na afloop van de vijandelijkheden; overwegende dat deze lasten tot dusver voor het overgrote deel worden gedragen met nationale, regionale en lokale middelen, zonder toereikende compensatie uit de EU-begroting, hetgeen een rechtvaardiging vormt voor de instelling van een permanent mechanisme voor het verlenen van financiële steun aan de regio's die de zwaarste last dragen;
- E. overwegende dat de gevolgen van de sluiting van de grenzen met Rusland en Belarus rechtstreeks worden gevoeld door lokale gemeenschappen en bedrijven in de oostelijke grensregio's; overwegende dat het volume van het goederenvervoer per spoor op de corridors die deze grenzen bedienen met 75 tot 80 % is gedaald, en dat het aantal overnachtingen van buitenlandse toeristen in de zwaarst getroffen regio's met 10 tot 35 % is afgenomen; overwegende dat in de lidstaten aan de oostflank de reële groei van het bbp sinds het uitbreken van de oorlog is gedaald, waarbij de groei in de periode 2022-2023 wordt geraamd op 1,4 à 1,8 procentpunten minder dan het EU-gemiddelde en de inflatie ongeveer 3 à 4 procentpunten hoger lag dan het EU-gemiddelde; overwegende dat deze gevolgen de huidige problemen, die verband houden met het perifere karakter van deze regio's, hun duurzame ontwikkeling en gebrekkige vervoersconnectiviteit, verergeren, waardoor deze regio's minder aantrekkelijk zijn voor investeerders; overwegende dat de regio's die aan Oekraïne grenzen soortgelijke negatieve gevolgen van het aanhoudende gewapende conflict ondervinden en de langetermijncosten dragen die gepaard gaan met hun rol als belangrijkste logistieke, vervoers- en humanitaire knooppunt van de EU; overwegende dat deze negatieve gevolgen ook verloren investeringsmogelijkheden omvatten als gevolg van een toename van het waargenomen risico bij het zakendoen, met name in regio's die direct aan

Oekraïne grenzen, vanwege hun nabijheid tot de aanhoudende vijandelijkheden; overwegende dat de Commissie een methode moet ontwikkelen om de geopolitieke kosten voor grensregio's te ramen en dat zij hiermee rekening moet houden bij de toewijzing van middelen;

- F. overwegende dat Rusland gecoördineerde hybride activiteiten uitvoert, waaronder grootschalige desinformatie- en informatiemanipulatiecampagnes die tot doel hebben het vertrouwen van het publiek in de Europese Unie, de NAVO en de democratische instellingen te ondermijnen, door onwaarheden te verspreiden over de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en historische feiten te verdraaien; overwegende dat die campagnes steeds meer gericht zijn op jongeren via onlineplatforms en sociale media, en een directe bedreiging vormen voor de democratische veerkracht en de sociale cohesie in de oostelijke grensregio's;
- G. overwegende dat de lidstaten die aan Oekraïne grenzen hun steun aan het Oekraïense verzet tegen de Russische agressie aanzienlijk hebben opgevoerd, te weten via de solidariteitscorridors tussen de EU en Oekraïne, waarmee bijna 2 miljard EUR is vrijgemaakt om grensoverschrijdende weg- en spoorwegverbindingen te versterken, de bevaarbaarheid van de Donau te verbeteren en de capaciteit van belangrijke grensovergangen en havens, zoals die van Constanța, te vergroten, om op die manier de uitvoerroutes en cruciale handelsstromen van Oekraïne in stand te houden; overwegende dat deze lidstaten tegelijkertijd hun eigen veiligheid en veerkracht op energiegebied hebben versterkt, onder meer door een verbetering van de militaire mobiliteit en grensoverschrijdende energie-interconnecties met ondersteuning van de Connecting Europe Facility, en op deze wijze ook de connectiviteit en samenwerking met Oekraïne en Moldavië hebben versterkt; overwegende dat deze lidstaten daarbij een aanzienlijk deel van de algehele inspanning leveren om veerkracht op te bouwen in reactie op de toegenomen druk, onder meer door in te spelen op een toestroom van ontheemden, overbelaste openbare diensten en verstoorde handels- en vervoersnetwerken;
- H. overwegende dat de verhoogde geopolitieke risico's in de oostelijke grensregio's leiden tot een stijging van de kapitaalkosten, het vertrouwen van investeerders ondermijnen, de logistieke en verzekeringskosten doen stijgen, toeleveringsketens verstoren en tot gevolg hebben dat lokale kmo's minder goed in staat zijn concurrerend te blijven op de eengemaakte markt; overwegende dat de oostelijke grensregio's van de EU dienst doen als strategische toegangspoort voor de EU via belangrijke weg-, spoor-, douane-, humanitaire en logistieke corridors, die van vitaal belang zijn voor de handel, de militaire mobiliteit, de noodrespons, de logistiek van de wederopbouw en de werking van de solidariteitscorridors tussen de EU en Oekraïne; overwegende dat deze toegangspoortfunctie de EU als geheel ten goede komt en daarom als een Europese strategische prioriteit moet worden ondersteund, in plaats van als louter lokale of nationale verantwoordelijkheid te worden beschouwd; overwegende dat de uitvoering van de maatregelen van de EU om de Oekraïense uitvoer te vergemakkelijken onevenredige lasten met zich meebrengt voor de oostelijke grensregio's, aangezien de toegenomen doorvoer en tijdelijke concentratie van landbouwproducten hebben geleid tot grote marktverstoringen, bijkomende logistieke en opslagkosten, neerwaartse druk op de landbouwprijzen en grote uitdagingen voor lokale landbouwers en agrovoedingsbedrijven, die een bijdrage hebben geleverd aan de inspanningen op het gebied van solidariteit van de EU, terwijl zij een onevenredig groot deel van de

economische gevolgen daarvan dragen; overwegende dat de verslechterende veiligheidsperceptie het vertrouwen van investeerders in de oostelijke grensregio's ondermijnt, waardoor sommige buitenlandse investeerders hun investeringsplannen heroverwegen, investeringsbeslissingen afhankelijk stellen van toekomstige veiligheidsontwikkelingen of zich in sommige gevallen uit de regio terugtrekken;

- I. overwegende dat in de mededeling van de Commissie van 18 februari 2026 niet wordt verwezen naar de bestaande macroregionale strategieën van de EU, waarvan er twee — voor het Oostzee- en het Donaugebied — een territoriaal toepassingsgebied hebben dat gedeeltelijk samenvalt met het grondgebied van de in de strategie gedefinieerde oostelijke grensregio's;
- J. overwegende dat de EU heeft besloten toetredingsonderhandelingen met Oekraïne en Moldavië te openen, in het besef dat haar rol en verantwoordelijkheid in het Zwarte Zeegebied groeien en dat het uitbreidingsproces een strategische investering is ter versterking van de regionale veiligheid en veerkracht; overwegende dat uitbreiding Europa verenigt op basis van gedeelde waarden en identiteit en tegelijkertijd een economisch, sociaal en democratisch model belichaamt; overwegende dat Oekraïne en Moldavië goede vooruitgang hebben geboekt op hun weg naar Europese integratie; overwegende dat de oostelijke lidstaten Moldavië directe en aanzienlijke steun op energiegebied hebben geboden, door onder meer tot 62 % van de elektriciteitsbehoeften te dekken ten tijde van acute tekorten en door aardgas te leveren via de pijpleiding tussen Iași en Chișinău, iets wat noodzakelijk was geworden door de gerichte vernietiging door Rusland van de energie-infrastructuur van Oekraïne, dat eerder een aanzienlijk deel van de elektriciteit in Moldavië leverde; overwegende dat het Zwarte Zeegebied, dat de EU-lidstaten aan de Zwarte Zee en Oekraïne, Moldavië en andere regionale partners omvat, bijna 164 miljoen mensen telt en een gecombineerd bbp van ongeveer 2 biljoen EUR vertegenwoordigt, hetgeen het aanzienlijke economische en geostrategische belang ervan voor de EU benadrukt; overwegende dat de toenemende investeringsdruk op de lidstaten die grenzen aan Oekraïne en Moldavië nog wordt verergerd door de aanhoudende aanvallen door Rusland op de regionale infrastructuur, die particuliere investeringen ontmoedigen en de verzekeringskosten doen stijgen, hetgeen aangeeft dat de financiële en politieke steun van de EU met het oog op de integratie van Oekraïne en Moldavië in de interne markt dringend moet worden opgevoerd; overwegende dat ook Moldavië zwaar is getroffen door de oorlog in Oekraïne en de desinformatiecampagnes die worden geleid en/of gefinancierd door Rusland, en op zoek moet naar nieuwe manieren en partners om zijn economische en sociale uitdagingen het hoofd te bieden;
- K. overwegende dat speciale economische zones, industrieterreinen, veerkrachtclusters en regionale investeringsplatforms instrumenten zijn om investeringen aan te trekken in structureel zwakke regio's die te kampen hebben met hoge werkloosheid, ontvolking, verminderde connectiviteit, de gevolgen van de klimaatverandering en verhoogde geopolitieke risico's; overwegende dat de oostelijke grensregio's, die worden gekenmerkt door een combinatie van deze factoren, in dit opzicht bijzondere steun nodig hebben, waaronder een hogere regionale steunintensiteit, aanpassingen aan regionalesteunkaarten en meer flexibiliteit bij de toepassing van de regels voor staatssteun om recht te doen aan de uitzonderlijke situatie waarmee ze worden geconfronteerd; overwegende dat de ontwikkeling van het industriële, logistieke en

technologische potentieel van deze regio's van fundamenteel belang zal zijn voor de toekomstige wederopbouw van Oekraïne en voor de versterking van de economische veerkracht van de EU als geheel; overwegende dat minder ontwikkelde en grensregio's onevenredig hard worden getroffen door een braindrain en dat dit, indien het fenomeen niet wordt aangepakt, langdurige en permanente gevolgen zal hebben voor de toekomst van de EU; overwegende dat de ontoereikende vervoersinfrastructuur en de gebrekkige digitale en energieconnectiviteit, samen met de verstoring van reeds lang bestaande economische betrekkingen met Rusland en Belarus, het concurrentievermogen van de oostelijke grensregio's verder hebben verzwakt, particuliere investeringen hebben ontmoedigd en hun structurele economische achterstanden hebben vergroot; overwegende dat de kosten van levensonderhoud en de productiekosten in veel oostelijke grensregio's stijgen als gevolg van de beperkte energieautonomie, hogere energieprijzen en onvoldoende lokale hernieuwbare energieproductie; overwegende dat de ontwikkeling van gediversifieerde en lokaal beschikbare energiebronnen, waaronder geothermische energie in voorkomend geval, bijdraagt tot het regionale concurrentievermogen en de strategische veerkracht; overwegende dat de economische, politieke en sociale betrekkingen en het partnerschap tussen de oostelijke grensregio's en Oekraïne ingrijpend zijn veranderd sinds de grootschalige invasie van het land, waardoor de behoeften en de samenwerkings- en investeringsprioriteiten een nieuwe vorm hebben gekregen;

- L. overwegende dat een sterke bestuurlijke capaciteit een essentiële voorwaarde is voor de doeltreffende absorptie van EU-middelen, de succesvolle uitvoering van investeringen en de verlening van hoogwaardige openbare diensten; overwegende dat in de oostelijke grensregio's de gecombineerde gevolgen van geopolitieke uitdagingen, bevolkingsafname en institutionele druk ervoor zorgen dat een sterke bestuurlijke capaciteit eerder een strategische noodzaak dan een technische kwestie is, die gerichte en langdurige steun op Europees niveau vereist;
- M. overwegende dat de veiligheid, de veerkracht en het concurrentievermogen van de EU met elkaar verweven zijn en dat de ontwikkeling van de oostelijke grensregio's een investering vormt in de verwezenlijking van alle drie de doelstellingen tegelijk; overwegende dat de ontwikkeling van technologieën voor tweërlei gebruik, met name op het gebied van de luchtvaart, onbemande systemen, cyberbeveiliging, artificiële intelligentie, robotica en ruimtevaarttechnologie, een van de pijlers vormt van de economische veerkracht en veiligheid van de EU; overwegende dat investeringen in de oostelijke grensregio's niet louter onderdeel uitmaken van het cohesiebeleid, maar bijdragen tot de veiligheid, de veerkracht, het concurrentievermogen en de strategische autonomie van de EU als geheel;

De oostelijke grensregio's worden geconfronteerd met ongekende uitdagingen en crises

- 1. is ingenomen met de mededeling van de Commissie getiteld "Mededeling over de oostelijke regio's van de EU die grenzen aan Rusland, Belarus en Oekraïne – Sterke regio's voor een veilig Europa", en beschouwt deze als een belangrijke eerste stap in de richting van een alomvattende Europese strategie voor deze gebieden; wijst er echter op dat deze mededeling het begin moet zijn van wetgevende maatregelen, en niet een vervanging daarvan; is er vast van overtuigd dat de omvang van de uitdagingen waarmee de oostelijke grensregio's worden geconfronteerd, een gerichte financiële

respons op lange termijn vereist, voornamelijk via het cohesiebeleid, aangevuld met instrumenten onder direct en indirect beheer van de EU, die in verhouding staat tot de bijdrage van de oostelijke grensregio's aan de veiligheid, veerkracht, bestrijding van klimaatverandering en territoriale integriteit van de EU; beklemtoont dat bij de toekomstige financiële en beleidsresponsen de capaciteit om langetermijninvesteringen te doen behouden moet blijven en dat tegelijkertijd moet worden ingespeeld op nieuwe strategische prioriteiten, en dat deze maatregelen waar nodig gepaard moeten gaan met voldoende financiële middelen die in verhouding staan tot de omvang van de uitdagingen waarmee de oostelijke grensregio's worden geconfronteerd; wijst erop dat hiervoor echte aanvullende middelen moeten worden uitgetrokken, in plaats van bestaande middelen uit het cohesiebeleid slechts te herschikken;

2. dringt er derhalve op aan dat er in het kader van het cohesiebeleid voor de periode 2028-2034 in een specifieke aanvullende toewijzing voor de oostelijke grensregio's wordt voorzien, bovenop de nationale en regionale toewijzingen waarover de betrokken lidstaten anders zouden beschikken, en dat deze middelen worden verdeeld op basis van objectieve criteria inzake territoriale kwetsbaarheid en strategische functie; benadrukt dat bij de aanvullende toewijzing voor de oostgrens de logica moet worden gevolgd van bestaande specifieke territoriale instrumenten voor EU-gebieden die te kampen hebben met permanente of structurele beperkingen, met inbegrip van specifieke aanvullende toewijzingen en op maat gesneden uitvoeringsregels, waarbij tegelijkertijd rekening moet worden gehouden met het specifieke karakter van de oostelijke grensregio's als gebieden die blootstaan aan oorlogsgerelateerde, hybride, demografische, economische en veiligheidsgerelateerde druk; beklemtoont dat elke lidstaat of regio aan de oostgrens van de EU moet kunnen rekenen op steun bij het aanpakken van de gevolgen van de Russische militaire agressie, hybride dreigingen en geopolitieke druk; benadrukt dat solidariteit met de oostelijke grensregio's niet louter een uiting van het cohesiebeleid is, maar een strategische investering in de veiligheid, veerkracht en toekomstige welvaart van de hele EU;
3. herinnert eraan dat de tussentijdse evaluatie van het cohesiebeleid ertoe heeft geleid dat ongeveer 34,6 miljard EUR aan middelen uit de cohesiefondsen is overgeheveld naar nieuwe prioriteiten in 25 lidstaten; is ingenomen met de hogere niveaus van medefinanciering en voorfinanciering; merkt echter op dat deze maatregelen afhankelijk waren van de herbestemming van ten minste 10 % van de middelen van het programma voor nieuwe prioriteiten en niet gepaard gingen met aanvullende financiële middelen van de EU; benadrukt dat de oostelijke grensregio's doeltreffend gebruik hebben gemaakt van de aanvullende mogelijkheden die zijn ingevoerd als onderdeel van de tussentijdse evaluatie door ongeveer 5,6 miljard EUR te herbestemmen voor maatregelen met betrekking tot de militaire mobiliteit, de ontwikkeling en productie van sleuteltechnologieën en de defensiesector, om op die manier bij te dragen tot meer veiligheid in deze regio's, met behoud van het economische concurrentievermogen en de langetermijnvooruitzichten voor hun inwoners; waarschuwt dat de stijgende uitgaven voor veiligheid en defensie de nationale begrotingen steeds meer onder druk zetten, waardoor de lidstaten minder goed in staat zijn om programma's in het kader van het cohesiebeleid adequaat mede te financieren; benadrukt dat de financiering van nieuwe toezeggingen op het gebied van het veiligheidsbeleid niet ten koste mag gaan van traditionele cohesiebeleidsdoelstellingen; verzoekt de Commissie een afzonderlijk medefinancieringsmechanisme op te zetten voor projecten die worden uitgevoerd door

regio's die bepaalde geopolitieke kosten dragen;

4. verzoekt de Commissie de oostelijke grensregio's te erkennen als strategische gebieden die van belang zijn voor de veiligheid, het concurrentievermogen en de strategische autonomie van de EU, en ervoor te zorgen dat hun specifieke behoeften tot uiting komen in toekomstige verordeningen en programma's in het kader van het cohesiebeleid, met bijzondere aandacht voor het wetgevingspakket voor de financiële vooruitzichten van de EU voor de periode 2028-2034; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat de oostelijke grensregio's een horizontale prioriteit vormen in het volgende meerjarig financieel kader (MFK), onder meer in de plannen voor nationaal en regionaal partnerschap, met name door te waarborgen dat in deze plannen de prioriteiten, maatregelen, indicatoren en financiële toewijzingen die aansluiten bij de specifieke behoeften van de oostelijke grensregio's verplicht worden vastgelegd en dat deze regio's en de lokale autoriteiten verplicht worden betrokken bij de voorbereiding, wijziging en uitvoering van de desbetreffende plannen, hoofdstukken en programma's; dringt aan op de volledige toepassing van het beginsel van partnerschap en van governance op verschillende niveaus; wijst op de noodzaak om een gestructureerd governancekader op te zetten dat verder gaat dan de jaarlijkse dialoog van de Commissie met de oostelijke grensregio's, om ervoor te zorgen dat de lokale en regionale autoriteiten, niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en het maatschappelijk middenveld, met name jongerenorganisaties, vertegenwoordigers van vrouwen en kwetsbare groepen zoals personen met een handicap, systematisch worden betrokken bij de uitvoering van de EU-strategie voor deze regio's, gesteund door versterkte bestuurlijke capaciteit en robuuste mechanismen voor de territoriale effectbeoordeling; benadrukt dat versterking van de bestuurlijke capaciteit moet worden behandeld als een strategische investering, niet louter als technische bijstand, en direct moet worden gekoppeld aan programmaprioriteiten, aan begunstigden en aan het uitvoeringsecosysteem, en niet beperkt mag blijven tot de interne werking van overheidsinstanties; verzoekt de Commissie een permanent Europees forum van de oostelijke regio's op te zetten als platform voor samenwerking tussen de Commissie, de lidstaten en regionale autoriteiten, waarbij ook Moldavië wordt betrokken, dat zou zorgen voor strategische coördinatie en coherentie over de nationale grenzen heen en dat belast zou zijn met het toezicht op de uitvoering van de strategie; benadrukt dat de regio's systematisch moeten worden betrokken bij de voorbereiding van wetgeving inzake veiligheid, militaire mobiliteit, kritieke infrastructuur en economische veerkracht; benadrukt dat de oostelijke grensregio's, zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de lidstaten, met het oog op de programmering, uitvoering en evaluatie van de financiële instrumenten van de EU moeten worden behandeld als één functioneel onderling verbonden Europees macrogebied;
5. verzoekt de Commissie om meer flexibiliteit bij de uitvoering van programma's in de oostelijke grensregio's te bieden, onder meer door middel van vereenvoudigde procedures voor programmawijzigingen, aangepaste subsidiabiliteitsregels en verlengde uitvoeringstermijnen wanneer dit gerechtvaardigd is door de gevolgen van geopolitieke ontwikkelingen; benadrukt dat de uitvoeringsvoorschriften van de EU verantwoorde innovatie en gerechtvaardigde risicobereidheid moeten stimuleren bij het ontwerpen en uitvoeren van projecten, met behoud van een deugdelijk financieel beheer, rechtszekerheid en evenredigheid in de controle- en auditvereisten; steunt een herziening door de Commissie van de algemene groepsvrijstellingsverordening

(AGVV)¹⁰ en haar oordeel dat de bestaande richtsnoeren inzake regionale steun aanpassing behoeven teneinde specifieke uitdagingen aan te pakken waarmee de oostelijke grensregio's worden geconfronteerd, zodat de lidstaten investeringstekorten en tekortkomingen van de markt doeltreffender kunnen aanpakken, dankzij meer flexibiliteit op dit gebied; wijst erop dat die flexibiliteit een hogere regionale steunintensiteit, versnelde voorfinanciering en gestroomlijnde goedkeuringsprocedures voor veerkrachtbevorderende projecten mogelijk zou maken; verzoekt de Commissie in dit verband de oostelijke grensregio's de speciale status als grensregio toe te kennen en de staatssteunregels die op hen van toepassing zijn flexibeler en eenvoudiger te maken, onder meer door de maximale steunintensiteit in deze regio's met ten minste 10 tot 15 procentpunten te verhogen ten opzichte van de standaardplafonds voor regionale steun en de desbetreffende kennisgevingsdrempels te verhogen, op een wijze die verenigbaar is met artikel 107, lid 3, punten a) en c), VWEU; benadrukt dat, wanneer een regionale beheersautoriteit geen oproepen tot het indienen van voorstellen uitschrijft, de selectie van projecten vertraagt, niet-transparante criteria hanteert of geen eerlijke toegang garandeert voor lokale overheden en aanbieders van openbare diensten in in aanmerking komende oostelijke grensregio's, de lidstaat, in overleg met de Commissie, de mogelijkheid moet hebben om voor de betrokken gebieden een nationale reserve of een mechanisme voor rechtstreekse oproepen in te zetten;

6. verzoekt de Commissie om de EU-strategieën voor het Oostzeegebied en voor het Donagebied actief te integreren in de nieuwe financieringsmechanismen en deze uit te bouwen tot belangrijke instrumenten voor democratische samenwerking, civiele veiligheid en economische uitwisseling; benadrukt dat het gebruik van bestaande beheersstructuren en macroregionale partnerschappen zal helpen om dubbel werk te voorkomen en de doeltreffendheid van de steun te vergroten, met name in het Oostzeegebied en het Zwarte Zeegebied; verzoekt de Commissie rekening te houden met de lopende werkzaamheden rond een macroregionale strategie voor de Karpaten, die zou kunnen uitgroeien tot een belangrijk instrument om de veerkracht, de territoriale cohesie en de grensoverschrijdende samenwerking met Oekraïne te versterken;

Inspelen op de specifieke behoeften van de oostelijke grensregio's met beleidsmaatregelen en instrumenten die in het kader van het MFK 2028-2034 worden gefinancierd

7. benadrukt dat de opschorting van de programma's voor grensoverschrijdende samenwerking met Rusland en Belarus een blijvende leemte heeft veroorzaakt in de ondersteuning van de oostelijke grensregio's van de EU; wijst erop dat deze regio's steun hebben verloren voor een bedrag van ongeveer 300 miljoen EUR, terwijl slechts ongeveer 150 miljoen EUR is overgeheveld naar andere programma's voor grensoverschrijdende samenwerking, hetgeen betekent dat deze regio's op het gebied van territoriale samenwerking een nettoverlies hebben geleden van 150 miljoen EUR en dat dit verlies nog niet is gecompenseerd; stelt vast dat deze regio's momenteel genooddaakt zijn om nieuwe partnerschappen binnen de EU aan te gaan en dat een deel van de EU-financiering is herbestemd voor doelstellingen op het gebied van veiligheid

¹⁰ Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PB L 187 van 26.6.2014, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/651/oj>).

en veerkracht; wijst erop dat het schrappen van deze programma's geen keuze van de regio's was, maar een gevolg van een op EU-niveau genomen politiek besluit en dat de regio's recht hebben op volledige financiële compensatie in het volgende financiële kader; benadrukt dat grensregio's niet gedwongen mogen worden te kiezen tussen cohesie en veiligheid; verzoekt de Commissie om binnen de Europese territoriale programma's voor de periode na 2027 specifieke middelen toe te wijzen aan regio's die aan Rusland en Belarus grenzen;

8. verzoekt de Commissie om in het kader van het toekomstige Interreg-programma specifieke financieringsmiddelen opzij te zetten voor een bedrag dat ten minste gelijkwaardig is aan de middelen die de regio's die aan Rusland en Belarus grenzen, hebben verloren; benadrukt dat dergelijke financiering deze regio's in staat moet stellen partnerschappen aan te gaan met andere regio's aan de oostflank van de EU — alsook met regio's in Oekraïne en Moldavië — zonder dat zij hoeven te voldoen aan de gebruikelijke geografische vereisten van Interreg-programma's; erkent dat dergelijke surrogaatpartnerschappen inmiddels worden uitgevoerd in bepaalde regio's en in het volgende financiële kader moeten worden geformaliseerd en van toereikende financiering moeten worden voorzien; verzoekt de Commissie derhalve ervoor te zorgen dat de specifieke Interreg-samenwerking met Moldavië en Oekraïne wordt voortgezet en aanzienlijk wordt versterkt, ter ondersteuning van projecten op het gebied vervoer, energieconnectiviteit, de infrastructuur van grensovergangen, gezondheidszorg, onderwijs, civiele bescherming, waterweerbaarheid en ecologische veerkracht, digitale connectiviteit en lokale economische ontwikkeling; is van mening dat grensoverschrijdende samenwerking een essentiële stap is in de pretoetredingsprocessen van de EU, aangezien kandidaat-lidstaten hierdoor ervaringen kunnen uitwisselen en inzicht kunnen krijgen in de interne werking van de EU;
9. vreest dat de voorgenomen centralisering van het beheer van Interreg-programma's in één enkel plan voor het volgende MFK het vermogen van de oostelijke grensregio's om flexibele, op hun specifieke geopolitieke situatie afgestemde grensoverschrijdende partnerschappen op te bouwen, verder zou kunnen beperken; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat de centralisering van het beheer niet ten koste gaat van de territoriale flexibiliteit van deze regio's en dat de nieuwe specifieke doelstelling voor de oostelijke grensregio's is gebaseerd op financiële toewijzingen die het verlies aan financiering daadwerkelijk compenseren, vereenvoudigde regels voor de selectie van partners en een gegarandeerde rol voor lokale en regionale autoriteiten bij het beheren van de programma's, overeenkomstig het partnerschapsbeginsel; wijst erop dat lokale en regionale autoriteiten een sleutelrol spelen in de grensoverschrijdende samenwerking met buurlanden; verzoekt de lidstaten derhalve hun de instrumenten en middelen aan te reiken die ze nodig hebben om ambitieuze grensoverschrijdende samenwerking te bevorderen; dringt erop aan om in de toekomstige Interreg-programma's voor 2028-2034 een specifieke dimensie van Noord-Zuid-samenwerking tussen de oostelijke grensregio's van de EU op te nemen, om de uitwisseling van beste praktijken inzake bestuurlijke en civiele veerkracht, de ontwikkeling van gezamenlijke projecten op het gebied van infrastructuur, energie, veiligheid en logistiek, en de formulering van gemeenschappelijke standpunten over de aanpassing van Europese instrumenten mogelijk te maken; benadrukt dat de samenwerking tussen de landen van het Oostzeegebied moet worden versterkt, met name door de gerichte ondersteuning van grensoverschrijdende projecten van het maatschappelijk middenveld,

uitwisselingsprogramma's voor jongeren en culturele initiatieven; benadrukt het belang van kleinschalige en grensoverschrijdende projecten om mensen samen te brengen en zo nieuwe mogelijkheden voor duurzame lokale ontwikkeling te creëren; roept de lidstaten en regio's er bovendien toe op ten volle gebruik te maken van de mogelijkheden die de BRIDGEforEU-verordening¹¹ biedt om grensoverschrijdende partnerschappen tot stand te brengen;

10. roept ertoe op de oostelijke grensregio's de prioritaire status van gebied in de voorste linie toe te kennen in het kader van de nieuwe Interreg-specifieke doelstelling, met een hoger medefinancieringspercentage, vereenvoudigde aanvraagprocedures, specifieke technische ondersteuning en een mechanisme voor de snelle beschikbaarstelling van middelen in het geval van een verdere escalatie van geopolitieke dreigingen; benadrukt dat deze regio's niet op dezelfde manier kunnen worden behandeld als grensoverschrijdende regio's in een stabiele geopolitieke context, aangezien hun situatie vraagt om specifieke institutionele en financiële oplossingen; dringt aan op versnelde investeringen in spoorweginteroperabiliteit, met inbegrip van verbindingen op basis van de Europese standaardspoorwijdte, overslagcapaciteit, signalisatiesystemen en het wegnemen van technische en bestuurlijke knelpunten aan de grenzen van de EU met Oekraïne en Moldavië;
11. is ervan overtuigd dat de oostelijke grensregio's, in het kader van de plannen voor nationaal en regionaal partnerschap voor 2028-2034 en het Interreg-plan, moeten vallen onder een verplicht pakket van financiële voordelen en vereenvoudigingen, waaronder hogere voorfinancierings- en medefinancieringspercentages, vereenvoudigde kostenopties, versnelde goedkeuring van projecten, minder administratieve lasten en specifieke technische bijstand, teneinde de liquiditeit van projecten te verbeteren en de regio's beter in staat te stellen het hoofd te bieden aan uitdagingen op het gebied van veiligheid, niet-conventionele of hybride risico's, veerkracht en economische, sociale en territoriale ontwikkeling; benadrukt dat het maximale medefinancieringsniveau voor projecten die worden uitgevoerd in de oostelijke grensregio's ten hoogste 95 % moet zijn, terwijl dat voor projecten van strategisch belang op het gebied van veiligheid, veerkracht of kritieke infrastructuur de mogelijkheid moet bestaan om tot 100 % van de subsidiabele kosten te financieren; is van oordeel dat een voorfinancieringspercentage van 30 % moet worden geboden om in dringende liquiditeitsbehoeften te voorzien; wijst erop dat de crisisbepalingen voor de periode 2028-2034 voornamelijk gericht zijn op natuurrampen en gezondheids crises;
12. onderstreept dat in de periode 2028-2034 in alle relevante financiële instrumenten van de EU op horizontale wijze rekening moet worden gehouden met de specifieke behoeften van de oostelijke grensregio's, ongeacht of deze onder gedeeld beheer vallen of rechtstreeks door de Commissie worden beheerd; verzoekt om voor de oostelijke grensregio's een ondersteunend beleids- en investeringskader tot stand te brengen, dat wordt geschraagd door passende voorwaarden en financiële stimulansen; benadrukt dat de steun niet beperkt mag blijven tot instrumenten van het cohesiebeleid, zoals de plannen voor nationaal en regionaal partnerschap of het Interreg-plan, maar ook via andere relevante beleidsmaatregelen en programma's van de EU moet worden verleend,

¹¹ Verordening (EU) 2025/925 van het Europees Parlement en de Raad van 7 mei 2025 betreffende een grensregio-instrument voor ontwikkeling en groei (BRIDGEforEU) (PB L, 2025/925, 19.5.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/925/oj>).

waaronder het gemeenschappelijk landbouwbeleid, het EFC en de Connecting Europe Facility; wijst erop dat dit bedoeld is om de veerkracht, het concurrentievermogen en de territoriale connectiviteit te versterken en ervoor te zorgen dat deze instrumenten prioriteit geven aan projecten die bijdragen tot de totstandbrenging van lokale en regionale waardeketens, onder meer in de landbouw en de voedselverwerkende industrie, traditionele en energie-intensieve industrieën, industrieën voor producten voor tweërlei gebruik en strategische productiesectoren; dringt aan op specifieke en geoormerkte toewijzingen van maximaal 10 % van de budgetten van de relevante EU-instrumenten voor de oostelijke grensregio's, bovenop de middelen die anderszins beschikbaar zijn in het kader van nationale en regionale toewijzingen, en benadrukt dat dergelijke steun niet mag voortvloeien uit de herschikking of vermindering van middelen die reeds zijn toegewezen aan andere prioriteiten van het cohesiebeleid of aan minder ontwikkelde regio's; wijst erop op dat deze geoormerkte toewijzing in de eerste plaats moet worden gebruikt voor investeringen in onderwijs, vaardigheden en ondernemerschap voor jongeren in de oostelijke grensregio's, met name op het gebied van defensietechnologie, cyberbeveiliging, digitale technologieën, landbouw, voedselproductie en civiele paraatheid; benadrukt dat deze investeringen zo moeten zijn ingericht dat ze direct ten goede komen aan regionale arbeidsmarkten, emigratie van jongeren tegengaan en de integratie van jongeren in lokale, regionale en Europese waardeketens versterken;

13. wijst erop dat de oostelijke grensregio's te maken hebben met specifieke structurele en geopolitieke beperkingen, waardoor zij in een nadelige positie verkeren bij het aanvragen van financiering uit programma's die centraal door de EU worden beheerd; verzoekt de Commissie rekening te houden met deze specifieke omstandigheden door middel van specifieke oproepen tot het indienen van voorstellen, hogere medefinancieringspercentages, gerichte technische bijstand, capaciteitsopbouw en, in voorkomend geval, de opname van strategische criteria die de bijdrage van projecten aan de veiligheid, veerkracht, territoriale connectiviteit en veerkracht van de toeleveringsketens van de EU weerspiegelen; wijst erop dat deze steun in de eerste plaats de vorm moet aannemen van subsidies en een aanvulling moet vormen op de middelen die in het kader van het cohesiebeleid beschikbaar zijn; steunt de ontwikkeling van regionale innovatie-ecosystemen die ondernemingen, universiteiten, onderzoeksinstituten, aanbieders van beroepsonderwijs, jongeren en overheidsinstanties met elkaar verbinden, onder meer op het gebied van cyberbeveiliging, energie, vervoer, gezondheidszorg, de agrovoedingssector en technologieën voor tweërlei gebruik; benadrukt dat het strategische industriële potentieel van de oostelijke grensregio's moet worden versterkt, evenals hun capaciteit op het gebied van innovatie, onderzoek en ontwikkeling en de deelname van hun ondernemingen aan Europese toeleveringsketens, met name in sectoren die van belang zijn voor de veiligheid, veerkracht en het concurrentievermogen van de EU en voor de toekomstige wederopbouw van Oekraïne; dringt er derhalve op aan specifieke financieringsinstrumenten beschikbaar te stellen voor projecten op het gebied van logistieke, digitale en vervoersinfrastructuur, innovatie en samenwerking tussen bedrijven die zich voorbereiden op deelname aan de wederopbouw van Oekraïne; roept daarnaast op tot de oprichting van regionale éénloketsystemen voor de particuliere sector in de oostelijke grensregio's, zodat ondernemingen geïntegreerde toegang krijgen tot financiering, adviesdiensten, marktinformatie, ondersteuning bij innovatie en mogelijkheden om partnerschappen aan te gaan;

14. verzoekt de Commissie en de lidstaten om, ondersteund door financiële instrumenten van de EU, initiatieven betreffende factchecking van lokale, regionale en nationale tv-zenders en programma's ter bevordering van de mediawijsheid in de oostelijke grensregio's te versterken; benadrukt dat dergelijke acties stelselmatige ondersteuning verdienen in het kader van de relevante financiële instrumenten van de EU, waaronder het cohesiebeleid, het programma Creatief Europa en andere toepasselijke programma's, als onderdeel van een gestructureerde respons op buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging; wijst op het belang van gerichte investeringen in democratische veerkracht, met name voor jongeren en kwetsbare gemeenschappen;
15. benadrukt dat de EU-strategie voor de oostelijke grensregio's moet worden afgestemd op de specifieke behoeften van elke regio, onder meer wat betreft natuurlijke hulpbronnen, economie en menselijk kapitaal, en rekening moet houden met hun uiteenlopende potentieel en de milieurisico's; merkt in het licht van het bovenstaande op dat het geografische toepassingsgebied van de term "oostelijke grensregio's" derhalve EU-regio's op NUTS 2-niveau moet omvatten die een landgrens van ten minste 5 km of zee grens van ten minste 30 km met Rusland of Belarus hebben, of die een land- of zee grens met Oekraïne of Moldavië hebben of toegang tot de Zwarte Zee hebben; benadrukt dat al deze regio's te maken krijgen met de geopolitieke gevolgen van oorlog en de daarmee samenhangende dreigingen, ongeacht het niet-EU-land waaraan een bepaalde NUTS 2-regio grenst; merkt voorts op dat de aldus gedefinieerde oostelijke grensregio's die direct aan Rusland en Belarus grenzen, het kwetsbaarste zijn voor een verslechtering van de veiligheidssituatie en een verhoogd risico op militaire incidenten, waaronder talloze schendingen van het luchtruim met onbemande luchtvaartuigen, cyberdreigingen en desinformatiecampagnes, hetgeen tot uiting moet komen in de aanpak van de EU ten aanzien van deze regio's in vergelijking met andere oostelijke grensregio's; benadrukt dat de Commissie het territoriale toepassingsgebied van de strategie geregeld moet evalueren, rekening houdend met de veranderende geopolitieke omstandigheden en de gevolgen van de toekomstige uitbreiding van de EU, zonder daarbij afbreuk te doen aan de objectieve geografische criteria die de oostelijke grensregio's definiëren; dringt erop aan een eerste dergelijke evaluatie uiterlijk in het kader van de tussentijdse herziening van het MFK voor de periode 2028-2034 uit te voeren; dringt er derhalve op aan de strategie voor de oostelijke grensregio's volledig te integreren in de uitvoering van het MFK 2028-2034 en de beleidsmaatregelen en instrumenten die uit die begroting worden gefinancierd;

Veiligheid en veerkracht als voorwaarden voor de sociaal-economische ontwikkeling van de oostelijke grensregio's

16. uit zijn bezorgdheid over de steeds ernstiger wordende hybride dreigingen waarmee de oostelijke grensregio's te maken hebben, waaronder sabotage, cyberaanvallen, desinformatie, instrumentalisering van migratie, verstoring en spoofing van gps-systemen, schendingen van het luchtruim met drones, de aanwezigheid van afdrijvende zeemijnen en aanvallen op kritieke infrastructuur; spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over de herhaalde incidenten met drones en de daarmee verband houdende waarschuwingen voor bedreigingen in het luchtruim, waardoor veiligheids-, economische en maatschappelijke gevolgen zijn ontstaan die zich tot ver buiten de gebieden die direct aan de buitengrens van de EU grenzen, uitstrekken, en die ernstige gevolgen hebben gehad voor de toeristische sector in de oostelijke grensregio's;

benadrukt dat dergelijke veiligheidsgerelateerde economische schokken moeten worden erkend als crises die aanleiding kunnen geven tot het in werking stellen van de desbetreffende flexibiliteitsmechanismen van de EU, waaronder die van de plannen voor nationaal en regionaal partnerschap; is bovendien ingenomen met het Europees initiatief voor droneafweer aan de oostgrens van de EU; benadrukt dat dit initiatief volledig moet worden geïntegreerd in de relevante financiële instrumenten van de EU, met inbegrip van financieringsmechanismen op het gebied van veiligheid, defensie en goederen voor tweërlei gebruik, teneinde een snelle inzet, toereikende financiering en operationele duurzaamheid op lange termijn te waarborgen;

17. merkt op dat de aanpak van de EU ten aanzien van haar oostelijke grensregio's in overeenstemming is met de veiligheidsinitiatieven van de EU, waaronder een versterkte militaire mobiliteit, en erkent dat investeringen in deze regio's rechtstreeks bijdragen aan de algehele veiligheid, veerkracht en strategische paraatheid van de EU; merkt echter op dat zogenaamde investeringen voor tweërlei gebruik weliswaar economische kansen kunnen creëren, maar dat in deze context het risico bestaat dat deze zich concentreren in regio's die al over industriële en innovatiecapaciteiten beschikken; benadrukt dat dit, zonder territoriale waarborgen en participatiemechanismen, het risico met zich meebrengt dat de ruimtelijke concentratie verder toeneemt in plaats van dat de cohesie wordt bevorderd; is van mening dat deze beperking kan worden opgeheven door het toepassingsgebied van investeringen voor tweërlei gebruik uit te breiden naar andere sectoren, zoals de gezondheidszorg of het onderwijs; benadrukt het economische belang van dergelijke maatregelen — waaronder hoogwaardige banen, verbeterd vervoer, grotere logistieke capaciteit, wat ook de ontwikkeling van intermodale terminals, overslaginfrastructuur, logistieke centra en regionale luchthavens van strategisch belang omvat, alsmede multiplicatoreffecten op het gebied van innovatie — voor het versterken van de bredere verbindingen tussen de oostelijke grensregio's en de rest van Europa, die een essentieel onderdeel blijven van het concurrentievermogen van deze regio's en van de cohesie binnen de EU; benadrukt dat militaire mobiliteit in de oostelijke grensregio's niet alleen investeringen vereist in corridors van het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T), maar ook in onderhoudsfaciliteiten en grensoverschrijdende procedures die een snelle verplaatsing van troepen, materieel, hulpdiensten en humanitaire hulp mogelijk maken; roept ertoe op het cohesiebeleid en de Connecting Europe Facility, waaronder het onderdeel militaire mobiliteit daarvan, op aanvullende wijze in te zetten, zodat corridors voor tweërlei gebruik ook tastbare verbeteringen opleveren voor de civiele connectiviteit, met inbegrip van oost-westverbindingen over de weg en per spoor die de oostelijke grensregio's verbinden met het TEN-T-kernnetwerk; benadrukt dat de ontwikkeling van technologieën voor tweërlei gebruik niet alleen infrastructuur moet omvatten, maar ook wetenschappelijk onderzoek, technologische ontwikkeling, de commercialisering van onderzoeksresultaten, bedrijfsontwikkeling en de opleiding van hooggekwalificeerd personeel; benadrukt dat de behoefte aan investeringen in veiligheid als gevolg van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne bijzonder groot is aan de EU-grenzen met Rusland en Belarus, maar ook in het Zwarte Zeegebied en aan de EU-grenzen met Oekraïne en Moldavië, als gevolg van herhaaldelijke schendingen van het luchtruim en de territoriale wateren van de EU met drones en de toenemende dreiging voor kritieke offshore-energie-infrastructuur; wijst erop dat deze ontwikkelingen om meer investeringen vragen in surveillance, grensbewaking, monitoring in de lucht en ter zee, veerkracht van kritieke infrastructuur en snellereactievermogens, teneinde de territoriale

integriteit veilig te stellen, strategische troeven te beschermen en de algehele staat van veiligheid van de betrokken regio's te verbeteren; benadrukt dat een sterke Europese defensie noodzakelijk is om de doelstellingen van het cohesiebeleid en het sociaal beleid te verwezenlijken, aangezien veiligheid een voorwaarde is voor economische en sociale ontwikkeling en ervoor zorgt dat mensen en bedrijven in de oostelijke grensregio's willen blijven; dringt er derhalve op aan dat infrastructuur voor civiele bescherming en paraatheid in aanmerking komt voor alle financieringsinstrumenten van de EU, met inbegrip van de plannen voor nationaal en regionaal partnerschap;

18. is van mening dat de unieke uitdagingen op het gebied van veiligheid en veerkracht waarmee de oostelijke grensregio's worden geconfronteerd, vereisen dat de steun wordt uitgebreid tot categorieën investeringen die volgens de standaardregels van het cohesiebeleid niet in aanmerking zouden komen voor financiering; verzoekt de Commissie en de lidstaten om ervoor te zorgen dat, tijdens de onderhandelingen over de plannen voor nationaal en regionaal partnerschap voor de periode 2028-2034, specifieke bepalingen worden opgenomen die het mogelijk maken om in de oostelijke grensregio's investeringen te doen in de volgende categorieën:
- a) gezondheidszorginfrastructuur in grensregio's, met inbegrip van ziekenhuizen, medische nooddiensten en diensten voor telegeneeskunde, binnen een straal van 150 km van de EU-grens met Rusland, Belarus of Oekraïne, waarbij in aanmerking wordt genomen dat deze infrastructuur zowel een civiele gezondheidszorgfunctie vervult als een ondersteunende functie voor civiele verdediging en bescherming in geval van gewapende conflicten;
 - b) lokale en regionale weginfrastructuur, en slimme, groene en duurzame mobiliteitsoplossingen, met inbegrip van grensoverschrijdende oplossingen en verbindingen die geen deel uitmaken van het TEN-T-netwerk, maar die van belang zijn voor mobiliteit, bereikbaarheid en territoriale veerkracht, met name voor wegen van en naar grensovergangen, alsook routes en wegennetwerken op het platteland in dunbevolkte grensgebieden, die cruciaal zijn om geïsoleerde gemeenschappen met elkaar te verbinden, met het oog op evacuaties en militair vervoer;
 - c) energie-infrastructuur die de regionale energieonafhankelijkheid versterkt, met inbegrip van de opwekking van hernieuwbare energie, interconnectoren, projecten op het gebied van geothermische energie waar van toepassing, slimme netwerken en energieopslag;
 - d) duurzame maritieme infrastructuur, havens en offshore-energienetten in het Oostzeegebied, die zowel bijdragen aan de Europese energieonafhankelijkheid en voorzieningszekerheid als hoogwaardige opleidings- en werkgelegenheidskansen creëren in de grensregio's;
 - e) kritieke digitale infrastructuur en connectiviteit, met inbegrip van doeltreffende cyberbeveiligingsmaatregelen, breedband met hoge capaciteit en 5G-connectiviteit, systemen voor de opsporing van drones, surveillancesystemen voor het lagere luchtruim, onder meer ter bescherming van luchthavens, weerbaarheid tegen elektronische oorlogsvoering en beveiligde back-upsystemen voor kritieke openbare diensten;
 - f) infrastructuur voor tweërlei gebruik, zoals investeringen in vervoer, energie,

telecommunicatie en logistiek die zowel voor civiele doeleinden als voor civiele verdediging en paraatheid kunnen worden ingezet, alsook de ontwikkeling van regionale ecosystemen voor technologieën voor tweërlei gebruik, waaronder luchtvaarttechnologie, onbemande systemen, artificiële intelligentie, cyberbeveiliging, ruimtetechnologie, robotica, autonome technologieën, geavanceerde materialen en centra voor het testen en certificeren van nieuwe technologieën;

- g) infrastructuur voor civiele paraatheid en veerkracht, zoals multifunctionele openbare schuilplaatsen, energiemicronetten, waaronder die waarbij wordt gebruikgemaakt van hernieuwbare energiebronnen, watervoorziening, infrastructuur voor rioolwater en overstromingsbeheersing, waaronder waterreserves, noodcommunicatiesystemen en ondersteunende infrastructuur voor het wereldwijd satellietnavigatiesysteem (GNSS) op de grond, reddingssystemen, infrastructuur voor civiele bescherming en oplossingen die de continuïteit van de levering van essentiële goederen en diensten waarborgen;
- h) infrastructuur ter ondersteuning van grensbescherming en grensoverschrijdende samenwerking, waaronder logistieke centra, centra voor administratieve samenwerking, opleidingsfaciliteiten en digitale platforms voor samenwerking tussen lokale autoriteiten, alsmede infrastructuur ter ondersteuning van grensoverschrijdende veerkracht, zoals douane- en sanitaire en veterinaire voorzieningen, parkeer- en wachtrijsystemen, digitale instrumenten voor grensbeheer, crisisopvangcentra, beveiligde opslagplaatsen, mobiele inspectieapparatuur en voorzieningen waarmee in tijden van crisis het civiele, humanitaire, militaire en commerciële verkeer van elkaar kan worden gescheiden;
- i) beheer van veiligheidsgerelateerde incidenten en crises, onder meer als gevolg van vijandige handelingen, zoals hybride dreigingen;
- j) infrastructuur ter ondersteuning van voedselzekerheid en veerkracht in de agrovoedingssector, waaronder koelketeninfrastructuur, voedselopslag, veterinaire en fytosanitaire laboratoria, logistieke knooppunten voor de agrovoedingssector en kmo's die actief zijn in regionale voedselvoorzieningsketens, met name in landbouwgebieden in de oostelijke grensregio's;
- k) productieve investeringssteun voor ondernemingen en activiteiten die een aanvulling vormen op Europese defensieprojecten van gemeenschappelijk belang, met name die inzake drone- en droneafweersystemen en inzake de oostflank;
- l) essentiële lokale openbare infrastructuur, waaronder scholen, kinderopvangvoorzieningen, ouderenzorg en betaalbare woningen voor zorgpersoneel, leerkrachten, hulpverleners en andere essentiële werknemers, voor zover dergelijke investeringen nodig zijn om ontvolking tegen te gaan en de continuïteit van essentiële diensten te waarborgen, alsook om de lokale economieën te stimuleren en arbeidskrachten aan te trekken in de oostelijke grensregio's;
- m) menselijk kapitaal, vaardigheden, het behoud van jongeren en de veerkracht van gemeenschappen, met inbegrip van investeringen in beroepsonderwijs en -opleiding, omscholing en bijscholing via het Europees Sociaal Fonds Plus en het pact voor vaardigheden; betere doorstroommogelijkheden van onderwijs naar werk via Erasmus+-centra voor beroepsopleiding, hoogwaardige stageplaatsen, bijscholing van leerkrachten

in beroepsonderwijs en samenwerking tussen de onderwijs-, onderzoeks- en innovatiesectoren en lokale werkgevers; steun voor burgerparticipatie, vrijwilligerswerk, mediawijsheid en financiële geletterdheid, civiele paraatheid en vanuit de gemeenschap geleide initiatieven, met als doel om de lokale veerkracht, het wederzijds vertrouwen en de sociale inclusie te vergroten;

19. wijst erop dat de Commissie en de lidstaten versnelling van de vergunningverlening voor en de uitvoering van met financiële instrumenten van de EU gefinancierde strategische infrastructuur voor tweërlei gebruik mogelijk moeten maken; benadrukt dat de administratieve procedures moeten worden afgestemd op het dringende karakter van veiligheidsgerelateerde en veerkrachtbevorderende investeringen in de oostelijke grensregio's, zonder afbreuk te doen aan milieu- en wettelijke normen en tegelijkertijd te zorgen voor evenredigheid en doeltreffendheid bij de uitvoering; verzoekt derhalve de Commissie om ervoor te zorgen dat de richtsnoeren inzake het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" voor het MFK 2028-2034 duidelijke en evenredige uitzonderingen bevatten voor investeringen in veiligheid, defensie en civiele paraatheid in de oostelijke grensregio's;
20. dringt erop aan EU-steun beschikbaar te stellen voor regionale en lokale plannen voor civiele paraatheid in de oostelijke grensregio's, met inbegrip van waarschuwingssystemen voor de bevolking, evacuatie- en opvangplannen, noodvoorraden, voorlichting over rampenparaatheid op scholen en in de gemeenschap, EHBO-opleiding, regelmatige crisissimulatioefeningen en coördinatie tussen gemeenten, civiele beschermingsdiensten, politie, grenswachters, zorgverleners, brandweer, ngo's, vervoersexploatanten en eigenaren van kritieke infrastructuur; erkent dat de ervaring die lokale autoriteiten in de oostelijke grensregio's sinds 2022 hebben opgedaan op het gebied van crisisbeheer, humanitaire hulp, integratie van vluchtelingen, samenwerking met de Oekraïense autoriteiten en de wederopbouw van infrastructuur een Europese meerwaarde vormt en in aanmerking moet worden genomen bij het ontwerpen van toekomstige financiële instrumenten van de EU;
21. verzoekt de Commissie prioriteit te geven aan investeringen die de vervoerstoegankelijkheid in de grensregio's verbeteren, met inbegrip van weg- en spoorverbindingen, evenals binnenwateren en havens, de ontwikkeling van logistieke infrastructuur en de modernisering van grensovergangen met Oekraïne en Moldavië, als maatregelen ter versterking van de veerkracht, het concurrentievermogen en toekomstige Europese integratie; benadrukt in dit verband het strategische belang van vervoersinfrastructuur, logistieke knooppunten en de solidariteitscorridors tussen de EU en Oekraïne voor de voortzetting van de steun van de EU aan Oekraïne en de ondersteuning van de toekomstige wederopbouw van het land; roept op tot gerichte EU-steun voor investeringen die de capaciteit, veerkracht en interoperabiliteit van deze vervoers- en logistieke infrastructuur vergroten; moedigt bovendien de ontwikkeling aan van alternatieve vervoersroutes in de oostelijke grensregio's om de continuïteit van de mobiliteit en de toeleveringsketens te waarborgen wanneer de belangrijkste corridors worden verstoord door militaire of hybride crises of natuurrampen; moedigt investeringen aan in grensoverschrijdende en regionale openbaarvervoerdiensten die perifere gemeenschappen verbinden met werkgelegenheidscentra, onderwijsinstellingen, gezondheidsdiensten en grensovergangen, aangezien territoriale connectiviteit een voorwaarde is voor economische convergentie, militaire mobiliteit,

regionaal concurrentievermogen en volledige integratie in de eengemaakte markt;

22. benadrukt dat er in het kader van het cohesiebeleid, het EFC, de Connecting Europe Facility voor energie en andere relevante instrumenten nadrukkelijk prioriteit moet worden gegeven aan investeringen in de energiesector, als onderdeel van een bredere doelstelling om energiearmoede terug te dringen en de strategische veerkracht te vergroten; verzoekt voorts om meer EU-steun voor de bescherming, ontwikkeling en onderlinge verbinding van offshore- en onshore-energie-infrastructuur en de bijbehorende havenfaciliteiten, alsook om investeringen in de monitoring, bescherming, redundantie en snelle reparatie van onderzeese energie- en telecommunicatie-infrastructuur;
23. moedigt publiek-private partnerschappen aan die worden ondersteund door financiële instrumenten van de EU, teneinde particuliere investeringen in de oostelijke grensregio's aan te trekken; benadrukt dat instrumenten voor gemengde financiering in het kader van InvestEU, de Europese Investeringsbank Groep en andere relevante programma's actief moeten worden ingezet om het waargenomen investeringsrisico te verminderen en particulier kapitaal aan te trekken in regio's die blootstaan aan geopolitieke risico's;
24. wijst erop dat het recht om te blijven moet worden opgevat als het recht van burgers om in hun regio van verblijf te wonen, te werken, onderwijs te volgen, een gezin te stichten en gebruik te maken van hoogwaardige openbare diensten, ook in gebieden die blootstaan aan geopolitieke druk en veiligheidsdreigingen; benadrukt dat het recht om te blijven in oostelijke grensregio's ook ondersteuning vereist op het gebied van lokaal ondernemerschap, beroepsonderwijs, gezondheidszorg, huisvesting, vervoerstoegankelijkheid en aantrekkelijke banen voor jongeren, zodat grensgemeenschappen niet gedwongen worden te kiezen tussen veiligheidsrisico's en economische emigratie; erkent in dit verband de hogere mobiliteitskosten waarmee inwoners van grensregio's worden geconfronteerd; verzoekt de Commissie derhalve om, samen met de lidstaten, te zorgen voor een toereikende en voorspelbare financiering van maatregelen die erop gericht zijn inwoners in de oostelijke grensregio's te houden en nieuwe inwoners aan te trekken;
25. wijst erop dat veel oostelijke grensregio's te maken hebben met langdurige ontvolking, een uittocht van jongeren en een vergrijzende bevolking, waardoor hun ontwikkelingspotentieel en hun vermogen om openbare diensten in stand te houden worden ondermijnd; benadrukt dat deze verschijnselen structureel van aard zijn en gevolgen hebben voor de gehele oostflank van de EU; verzoekt de Commissie prioriteit te geven aan oostelijke grensregio's bij de uitvoering van de toekomstige strategie inzake het recht om te blijven; dringt erop aan in plannen voor nationaal en regionaal partnerschap in het kader van het MFK 2028-2034 specifieke, meetbare toezeggingen met voldoende financiële dekking op te nemen om inwoners te behouden en aan te trekken, waaronder leningen tegen gunstige voorwaarden voor wie voor het eerst een woning koopt, retentiebonussen voor gezondheidswerkers en leerkrachten, subsidies voor de aankoop van land voor jonge landbouwers die voornemens zijn zich te vestigen in de oostelijke grensregio's, en medegefinancierde infrastructuur voor kinderopvang en ouderenzorg, met bijzondere nadruk op plattelandsgebieden die het risico lopen op ontvolking; pleit bovendien voor de instelling van een specifiek EU-mechanisme voor

menselijk kapitaal ten behoeve van de oostelijke grensregio's, dat is opgebouwd rond drie elkaar aanvullende pijlers: i) de ontwikkeling van vaardigheden in strategische sectoren versnellen; ii) het behoud van het aanwezige talent en de terugkeer van jongeren die de regio hebben verlaten ondersteunen; en iii) elk groot investeringsproject systematisch koppelen aan een op maat gesneden beroepsopleidingscomponent, die in samenwerking met universiteiten, opleidingscentra en economische actoren wordt ontwikkeld; benadrukt dat het recht om te blijven in de oostelijke grensregio's rechtstreeks verband houdt met territoriale veerkracht, demografische vernieuwing en het vermogen van de EU om bloeiende gemeenschappen in stand te houden langs haar buitengrens; erkent dat de ontvolking van de oostelijke grensregio's niet alleen moet worden gezien als een sociale en economische uitdaging, maar ook als een strategische bedreiging voor de veiligheid van de EU; benadrukt dat infrastructuur zonder mensen geen blijvend effect heeft en dat demografische veerkracht onlosmakelijk verbonden is met economische veerkracht;

26. beklemtoont dat investeringen in het kader van het cohesiebeleid op het gebied van veiligheid en defensie in de oostelijke grensregio's moeten worden aangevuld met — niet vervangen door — duurzame investeringen in het sociaal-economisch weefsel van deze regio's; waarschuwt ervoor dat er geen afweging mag worden gemaakt tussen uitgaven voor veiligheid en langetermijninvesteringen in de cohesie, aangezien dit zou leiden tot versnelde ontvolking en onomkeerbare regionale achteruitgang; benadrukt voorts dat de oostelijke grensregio's van de EU te lijden hebben onder structurele tekorten aan particuliere investeringen, als gevolg van hun perifere ligging en institutionele zwakte en de toegenomen geopolitieke risico's waarmee zij sinds 2022 worden geconfronteerd; benadrukt dat de toeristische sector, die door de oorlog is getroffen, moet worden ondersteund door middel van de financiering van campagnes om de grensregio's van de EU te promoten als veilige en stabiele bestemmingen, alsook door middel van investeringen in transregionale infrastructuur en de ontwikkeling van medisch en wellness-toerisme; wijst erop dat de innovatiecapaciteit, markttoegang en institutionele kwaliteit in de meeste van deze regio's onder het EU-gemiddelde liggen;
27. verzoekt de Commissie en de lidstaten nieuwe speciale economische zones in te stellen en de bestaande uit te breiden en te versterken in alle oostelijke grensregio's, waar als gevolg van structurele werkloosheid, gesloten grenzen en een uitstroom van investeringen een economisch vacuüm ontstaat dat op de markt gebaseerde instrumenten alleen niet kunnen vullen; dringt er bovendien op aan de EU-staatssteunregels aan te passen aan de specifieke situatie van de oostelijke grensregio's, zodat de lidstaten investeringen in deze gebieden doeltreffender kunnen ondersteunen zonder buitensporige procedurele lasten; benadrukt dat deze regio's onevenredig hoge geopolitieke en economische kosten dragen, wat een grotere rol van de overheid bij het aantrekken van particuliere investeringen rechtvaardigt; verzoekt de Commissie na te gaan of het huidige rechtskader flexibel genoeg is om de uitzonderlijke structurele uitdagingen waarmee deze gebieden worden geconfronteerd, aan te pakken;

Staatssteun als essentieel instrument om het concurrentievermogen van de oostelijke grensregio's en gelijke toegang tot de eengemaakte markt te waarborgen

28. merkt op dat de oostelijke grensregio's worden gekenmerkt door een grotere economische, demografische, veiligheidsgerelateerde, territoriale, klimaat- en

milieukwetsbaarheid, en dat geen van de territoriale indelingen die momenteel in het cohesiebeleid worden gebruikt, deze verschillen op adequate wijze weergeeft; wijst erop dat de huidige analytische en programmeringskaders onvoldoende recht doen aan de gevolgen van aanhoudende veiligheidsgerelateerde druk op de regionale ontwikkeling en de investeringsvoorwaarden, aangezien veiligheidsdreigingen in geen van de huidige maatregelen als een afzonderlijke dimensie van territoriale cohesie worden beschouwd; wijst erop dat het weliswaar positief is dat de regio's worden aangemerkt als regio's op NUTS 2-niveau, maar dat de kaart in de mededeling van de Commissie van 18 februari 2026 over de oostelijke grensregio's van de EU niet in alle betrokken landen de geografische nabijheid van de huidige administratieve regio's tot de oostelijke buitengrens van de EU weergeeft; herinnert eraan dat administratieve regio's die geografisch grenzen aan Rusland, Belarus, Oekraïne en Moldavië, en die tevens toegang hebben tot de Zwarte Zee, worden geconfronteerd met unieke uitdagingen die rechtstreeks verband houden met de nabijheid van deze grenzen tot het conflict dat voortvloeit uit de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne; erkent echter dat binnen het geografische toepassingsgebied zoals gedefinieerd in paragraaf 15 van deze resolutie, de geografische nabijheid van de oostelijke buitengrens op zich geen goed beeld geeft van de werkelijke omvang van de structurele, demografische, economische, territoriale en veiligheidsgerelateerde uitdagingen waarmee afzonderlijke oostelijke grensregio's worden geconfronteerd, noch van de mate waarin zij aan geopolitieke risico's zijn blootgesteld; benadrukt derhalve dat bij het bepalen van de intensiteit en vorm van de EU-steun rekening moet worden gehouden met de omvang en de aanhoudende aard van deze negatieve gevolgen; is voorts van oordeel dat geopolitieke dreigingen moeten worden beschouwd als een nieuwe dimensie van de territoriale cohesie van de EU;

29. verzoekt de Commissie de staatssteunregels, met name de AGVV, te herzien teneinde de administratieve lasten te verlichten en de flexibiliteit van de steun voor bedrijven die actief zijn in regio's langs de oostgrens van de EU te vergroten; benadrukt verder dat de kaart van de regionale steunintensiteit in de oostelijke grensregio's moet worden aangepast door de maximale steunniveaus te verhogen; wijst erop dat deze wijziging tot doel heeft een extra economische impuls te geven aan de oostelijke grensregio's die te maken hebben met specifieke economische en geopolitieke uitdagingen, waaronder die als gevolg van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, met name wat betreft de stagnatie van de investeringen en de kapitaaluitstroom uit deze regio's;
30. verzoekt de Commissie om, in samenwerking met Eurostat en het Europees waarnemingsnetwerk voor territoriale ontwikkeling en samenhang (Espon) en met de actieve betrokkenheid van het Parlement en de Raad, een samengestelde kwetsbaarheidsindicator voor de oostelijke grensregio's te ontwikkelen, zoals gedefinieerd in paragraaf 15 van deze resolutie, waarmee de gecombineerde negatieve effecten van geopolitieke, economische, demografische en veiligheidsgerelateerde druk in kaart kunnen worden gebracht; is van mening dat deze indicator regelmatig door de Commissie moet worden bijgewerkt en gepubliceerd en moet worden gebruikt om de mate van kwetsbaarheid van afzonderlijke oostelijke grensregio's te beoordelen, hun investeringsbehoeften in kaart te brengen, de intensiteit en vorm van de EU-steun te sturen en de territoriale veerkracht te monitoren, als aanvulling op de bestaande cohesie- en territoriale indicatoren; benadrukt dat deze indicator een aanvulling moet vormen op de geografische criteria waarmee de oostelijke grensregio's in paragraaf 15 van deze resolutie worden gedefinieerd, en deze niet mag vervangen of wijzigen; is van mening

dat de indicator van toepassing kan zijn op de invoering van speciale regelingen inzake staatssteun voor de oostelijke grensregio's, met inbegrip van die met betrekking tot de steunintensiteit;

31. benadrukt dat de indicator, als gevolg van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, met name rekening moet houden met veiligheidsgerelateerde druk, blootstelling aan hybride dreigingen, de nabijheid van Rusland, Oekraïne, Belarus, Moldavië of de Zwarte Zee, de economische gevolgen van het wegvallen van grensoverschrijdende handel en toerisme, de regionale connectiviteit, demografische en sociale uitdagingen, waaronder braindrain, de druk als gevolg van vluchtelingenstromen en evacuaties, de aanwezigheid van grensovergangen, de blootstelling aan cyberdreigingen en verstoringen van het GNSS, de beschikbaarheid van openbare diensten en bestuurlijke capaciteit; wijst erop dat de indicator ook rekening moet houden met de verslechterende investeringsvoorwaarden, waaronder een verhoogd waargenomen investeringsrisico, hogere financierings- en verzekeringskosten, uitgestelde of geannuleerde investeringen en de uitstroom van particulier kapitaal, alsook met de extra druk op het regionale vervoer, de logistiek, openbare diensten en gemeentelijke infrastructuur als gevolg van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, onder meer door de exploitatie van knooppunten voor humanitaire en militaire hulp en de solidariteitscorridors tussen de EU en Oekraïne; benadrukt dat de indicator in de eerste plaats de negatieve territoriale gevolgen, de structurele kwetsbaarheid en de extra kosten moet meten waarmee de oostelijke grensregio's als gevolg van geopolitieke en veiligheidsgerelateerde druk worden geconfronteerd; onderstreept dat de aanwezigheid, de omvang of het strategische belang van vervoers-, haven-, industriële logistieke of andere strategische infrastructuur op zich geen factor mag zijn die de beoordeelde kwetsbaarheid van een regio vergroot; verzoekt de Commissie de indicator te gebruiken om de territoriale veerkracht te monitoren, de investeringsbehoeften te beoordelen en de passende intensiteit en vorm van de EU-steun te bepalen binnen de groep oostelijke grensregio's zoals gedefinieerd in paragraaf 15 van deze resolutie; verzoekt de Commissie en Eurostat regelmatig statistische verslagen te publiceren over de oostelijke grensregio's, op basis van een gemeenschappelijk monitoringkader en geharmoniseerde indicatoren;
32. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, alsmede aan de nationale en regionale parlementen van de lidstaten.

TOELICHTING

De oostelijke grensregio's van de Europese Unie spelen een bijzonder strategische rol, aangezien zij de eerste verdedigingslinie van de Unie vormen tegen geopolitieke en veiligheidsuitdagingen, alsook tegen economische verstoringen die voornamelijk het gevolg zijn van de Russische agressie tegen Oekraïne. De ongerechtvaardigde agressie van Rusland heeft de voorwaarden voor de ontwikkeling van deze regio's ingrijpend veranderd en hen blootgesteld aan nog niet eerder geziene problemen, zoals: activiteiten op het gebied van hybride oorlogsvoering, schendingen van het luchtruim, kunstmatig veroorzaakte migratiedruk en economische moeilijkheden als gevolg van de opschorting van de samenwerking op economisch en handelsgebied.

Op het gebied van regionaal beleid is de opschorting van de Interreg-programma's voor grensoverschrijdende samenwerking waarbij Rusland en Belarus betrokken zijn een voorbeeld van de negatieve gevolgen van de Russische agressie tegen Oekraïne. Als gevolg daarvan is ongeveer 150 miljoen EUR overgeheveld naar andere programma's voor grensoverschrijdende samenwerking. Jarenlang waren deze programma's een belangrijk instrument ter ondersteuning van lokale ontwikkeling, infrastructuurontwikkeling, institutionele samenwerking en contacten tussen gemeenschappen aan weerszijden van de grens. De opschorting was een noodzakelijke en gerechtvaardigde reactie op de Russische agressie tegen Oekraïne en de medeplichtigheid van het Belarussische regime. Dit besluit had echter ook tastbare economische en sociale gevolgen voor de grensregio's aan de kant van de Europese Unie.

Tijdens de tussentijdse evaluatie van het cohesiebeleid in 2025 werden de specifieke uitdagingen benadrukt waarmee de oostelijke grensregio's worden geconfronteerd. Dankzij het wetgevingspakket dat in het kader van de tussentijdse evaluatie is aangenomen, konden deze regio's gebruikmaken van specifieke mechanismen in de vorm van een 10 % hoger medefinancieringspercentage en een voorfinancieringspercentage van 9,5 %. Daarmee werd ook de mogelijkheid gecreëerd om middelen uit het cohesiebeleid in te zetten voor de financiering van nieuwe prioriteiten op de volgende gebieden: veiligheid en civiele bescherming, concurrentievermogen, huisvesting, energie-infrastructuur en waterweerbaarheid. De herziening heeft echter alleen geleid tot een herschikking van de bestaande middelen, zonder dat er nieuwe financiële middelen werden vrijgemaakt.

In februari 2026 heeft de Europese Commissie een strategie voor de oostelijke grensregio's van de EU aangenomen ("Sterke regio's voor een veilig Europa"). In deze strategie wordt de bijzondere rol erkend die de gebieden die grenzen aan Rusland, Belarus en Oekraïne spelen bij het waarborgen van de veiligheid, de cohesie en het concurrentievermogen van de gehele Europese Unie, aangezien zij de buitengrens van de Unie vormen. In het kader van deze strategie heeft de Europese Commissie toegezegd dat de Europese Unie steun zal blijven verlenen aan de oostelijke grensregio's. Er zijn ook vijf prioritaire gebieden vastgesteld:

- veiligheid en veerkracht;
- groei en regionale welvaart — onder meer via het nieuwe EastInvest-instrument, dat bedoeld is om de betrokken landen en regio's te helpen toegang te krijgen tot krediet en advies, in samenwerking met de Europese Investeringsbank Groep, andere internationale financiële instellingen en nationale en regionale ontwikkelingsbanken;
- voortbouwen op lokale sterke punten;

- connectiviteit;
- ondersteunen van mensen, aangezien de veerkracht van elke regio staat of valt bij de kracht van haar gemeenschappen.

Dit verslag is opgesteld om het gemeenschappelijk standpunt van het Europees Parlement over EU-steun voor oostelijke grensregio's uiteen te zetten in het kader van de door de Europese Commissie gepubliceerde strategie voor deze regio's. Ook het moment waarop dit verslag is gepubliceerd, is van bijzonder belang, gezien de lopende wetgevingswerkzaamheden op het niveau van de Europese Unie met betrekking tot het nieuwe meerjarig financieel kader en het pakket verordeningen voor het cohesiebeleid voor de periode na 2027.

In het kader van de EU-begroting voor de periode na 2027 wordt in het verslag benadrukt dat de specifieke behoeften van de oostelijke grensregio's tot uiting moeten komen in toekomstige verordeningen en programma's in het kader van het cohesiebeleid. Dit geldt ook voor de plannen voor nationaal en regionaal partnerschap voor de periode 2028-2034. Daarnaast wordt in het verslag aangedrongen op adequate financiële compensatie voor de opschorting van Interreg-programma's waarbij Rusland en Belarus betrokken zijn, en moet ervoor worden gezorgd dat deze regio's kunnen rekenen op passende financiële stimulansen en uitvoeringsvoorwaarden in beleidsmaatregelen en instrumenten die buiten het toepassingsgebied van het cohesiebeleid vallen, zoals programma's die centraal door de Europese Commissie worden beheerd.

In het verslag wordt ook benadrukt dat de veiligheid van Europa aan de oostgrens begint. De oostelijke grensregio's dragen namens de gehele Unie onevenredig hoge kosten als gevolg van geopolitieke spanningen. Het is dan ook van essentieel belang specifieke steun te verlenen om de veerkracht van deze regio's te waarborgen door projecten voor tweërlei gebruik in diverse sectoren, waaronder gezondheidszorg en onderwijs, te financieren. Voorts wordt in het verslag gewezen op de noodzaak om het "recht om te blijven" voor de bevolking van deze gebieden te waarborgen, waarbij de nadruk wordt gelegd op de cruciale rol van toegang tot niet alleen hoogwaardige infrastructuur, maar ook tot openbare diensten.

In de strategie voor de oostelijke grensregio's van de EU worden de grenzen van deze gebieden gedefinieerd; het gaat hierbij echter vooral om een geografische bepaling die niet wordt ondersteund door een gedetailleerde analyse van de verschillende niveaus van blootstelling van afzonderlijke regio's aan de gevolgen van geopolitieke veranderingen. In dit verslag wordt benadrukt dat de oostelijke grensregio's geen uniforme territoriale categorie vormen. De omvang van de uitdagingen op het gebied van veiligheid, het wegvallen van grensoverschrijdende samenwerking, de afname van de economische activiteit, migratiedruk, hybride dreigingen en ontvolking verschilt aanzienlijk van lidstaat tot lidstaat en zelfs van regio tot regio binnen hetzelfde land. Bijgevolg wordt er in het verslag voor gepleit om af te stappen van een uniforme aanpak ten gunste van een meer analytische en gerichte aanpak. Dat moet onder meer tot uiting komen in de ontwikkeling van een samengestelde kwetsbaarheidsindicator voor de oostelijke grensregio's, waarmee de regio's worden geïdentificeerd die het zwaarst worden getroffen door geopolitieke druk en de structurele gevolgen daarvan.

BIJLAGE: BEKENDMAKINGEN VAN INPUT

Overeenkomstig artikel 8 van bijlage I bij het Reglement verklaart de rapporteur in het verslag input te hebben opgenomen over aangelegenheden in verband met het onderwerp van het dossier die in het kader van de opstelling van het ontwerpverslag door hem is ontvangen van de volgende belangenvertegenwoordigers die binnen het toepassingsgebied van het Interinstitutioneel Akkoord over een verplicht transparantieregister¹ vallen, of van de volgende vertegenwoordigers van overheidsinstanties van derde landen, met inbegrip van hun diplomatieke vertegenwoordigingen en ambassades:

1. Belangenvertegenwoordigers die binnen het toepassingsgebied van het Interinstitutioneel Akkoord over een verplicht transparantieregister vallen
European Economic and Social Committee;
European Committee of Regions;
Ministry of Development Funds and Regional Policy of the Republic of Poland;
Permanent Representation of the Republic of Latvia to the European Union.
2. Vertegenwoordigers van overheidsinstanties van derde landen, met inbegrip van hun diplomatieke vertegenwoordigingen en ambassades

De bovenstaande lijst is opgesteld onder de exclusieve verantwoordelijkheid van de rapporteur.

De rapporteur verklaart dat aan natuurlijke personen die met hun naam en/of functie in de lijst worden vermeld privacyverklaring nr. 484 van het Europees Parlement (<https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do>) is verstrekt, waarin de voorwaarden voor de verwerking van hun persoonsgegevens en de rechten in verband met die verwerking worden toegelicht.

¹ Interinstitutioneel Akkoord van 20 mei 2021 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie over een verplicht transparantieregister (PB L 207 van 11.6.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	1.10.2026
Uitslag eindstemming	+: 23 –: 2 0: 6

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

23	+
ECR	Giovanni Crosetto, Denis Nesci, Daniele Polato, Francesco Ventola
PPE	Fredis Beleris, Paulo do Nascimento Cabral, Isabelle Le Callennec, Alexandra Mehnert, Dan-Ștefan Motreanu, Andrey Novakov, Riho Terras
Renew	Dan Barna, Raquel García Hermida-Van Der Walle, Elsi Katainen, Ciaran Mullooly
S&D	Dragoș Benea, Sérgio Gonçalves, Nora Mebarek, Sabrina Repp, Marcos Ros Sempere
The Left	Younous Omarjee
Verts/ALE	Gordan Bosanac, Ana Miranda Paz

2	-
ESN	Irmhild Boßdorf
The Left	Valentina Palmisano

6	0
NI	Ruth Firmenich
PfE	Mieke Andriese, Mireia Borrás Pabón, Jaroslav Bžoch, André Rougé, Rody Tolassy

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding